

Emanuel Copilaș (coord.), *Resurgența ideologiilor nedemocratice în România contemporană: volum dedicat profesorului Michael Shafir la împlinirea vârstei de 75 de ani*

Editura Universității de Vest, Timișoara, 2019.

Începutul anului 2020 a înregistrat apariția unui volum consistent, atât sub aspectul cantității, cât și sub cel al nivelului contribuțiilor, realizat de Emanuel Copilaș în onoarea maestrului său, profesorul Michael Shafir. În demersul său, realizatorul volumului a plecat de la constatarea că resurgența ideologiilor nedemocratice în România contemporană este un fenomen destul de serios, chiar dacă la o primă vedere nu ar părea astfel: „Am putea afirma chiar că în România recrudescența democrației nu a atins deocamdată nivelul îngrijorător pe care l-a atins în Ungaria, Polonia, Austria sau Statele Unite. Miza prezentului volum este să evidențieze faptul că, dacă am pune problema în acești termeni, ne-am înșela. Un populism difuz, dar care se poate coagula oricând în direcții mai pregnante, un naționalism prozaic, dar la fel de articulabil din punct de vedere politic, un anticomunism steril, strident și total opac relativ la imperativele sociale (și nu numai) ale prezentului – toate acestea asezonate, după gust (și partizanat), cu protocronism, xenofobie, antisemitism, șovinism, austeritate tehnocratică – oferă politologului, în particular, și specialistului în științe sociale, în general, o sumă de rețete ideologice, unele aparent neîncercate și tocmai din acest motiv îmbietoare” (p. 8).

Contribuțiile celor 25 de autori pe care Emanuel Copilaș a reușit să-i atragă în proiect au fost grupate în șase secțiuni, ce acoperă un întreg evantai de teme, de la ideologii la practici întâlnite în societatea românească contemporană. Prima secțiune, care este și cea mai voluminoasă, intitulată „Spectrul populismului. Un concept proteic și formele sale diverse”, reunește studii semnate de Maria Cernat, Andrei Panțu, Dragoș Dragoman, Sorin Bocancea și Daniel Șandru. Cei interesați de acest fenomen vor putea lectura studii care îl abordează din diferite perspective și orientări ideologice, surprinzându-i multitudinea formelor de manifestare, de la cea mediatică la cea a acțiunii politice.

A doua secțiune, intitulată „Naționalism și anticomunism în postcomunism. Diferențieri și intersecțiuni discursive”, cuprinde doar două texte, fiind cea mai redusă ca volum. Primul text, ce îl are ca autor pe Liviu Rotman, abordează persistențele unor teme naționaliste în cultura românească; al doilea text, al cărui autor este Vlad Botgros, analizează mișcările studențești din anii '90.

Secțiunea a treia, „Democrație, liberalism, totalitarism. O relație dialectică?”, conține cele mai diverse contribuții a șapte autori: Daniel Barbu, Vasile Pleșca, Andrei Miroiu, Ionuț Tudor, Mihai Ghițulescu, Dan Chiță și Claude Karnoouh. Multitudinea termenilor tari prezenți în titlurile contribuțiilor ne avertizează asupra pluralismului abordărilor: depolitizare, oligocrație, anticorupție, iliberalism, antiliberalism, stat de drept, stat social, alegeri, unitate, egalitate, dereglementare,

capitalism, totalitarism. Perspectivele asupra democrației românești contemporane din această secțiune se înscriu în diverse registre, de la cel al unui optimism moderat la cel sumbru.

A patra secțiune reunește două contribuții ce se concentrează asupra unei teme pe care mulți o consideră depășită și pe care autorii o readuc în discuție: „Dreapta și stânga. Mai relevante ca niciodată”. Robert D. Reisz analizează discursul noii drepte românești, iar Adrian Hatos, Lucian Despoiu și Diana Dragomir propun o modalitate de măsurare a valorilor politice centrale prezente pe eșichierul politic românesc.

A cincea secțiune conține două contribuții ce analizează un eveniment politic petrecut și intens discutat în 2019: „Referendumul pentru redefinirea familiei. Implicații ideologice și consecințe politice”. În contribuția sa, Ovidiu Gherasim-Proca se oprește asupra revirimentului militantismului politic conservator pe care l-a identificat în desfășurarea acestei acțiuni politice, iar coordonatorul volumului, Emanuel Copilaș, ne propune o analiză în cheie neomarxistă a evenimentului.

A șasea secțiune conține șase contribuții subsumate unei teme intens dezbătute în societatea românească: „Minoritățile naționale. O perspectivă diacronică”. Primele trei texte, aparținând lui William Totok, Ladislau Gyémánt și Paul Kun, abordează soarta evreilor din România postbelică. Urmează două texte despre soarta minorității rome din România, semnate de Ciprian Necula și Gelu Dumnică, iar ultimul text, al cărei autoare este Dalia Báthory, abordează ultraconservatorismul maghiar.

Volumul se încheie cu un text semnat de Liviu Antonesei, „Bonjuriști și tombatere la începutul mileniului al treilea. *Profesorului Michael Shafir cu dragoste, recunoștință și cele mai calde urări*”, în care cunoscutul intelectual public face o reverență către cel omagiat în volum, „pentru că Michael Shafir este o excelentă călăuză în analiza și demistificarea populismului, a populismelor de orice nuanță și pentru că fenomenul mi se pare a fi cea mai periculoasă evoluție – în fapt, involuție! – din politica vremurilor noastre, de la Est la Vest și de la Nord la Sud, pretutindeni. E cumva reconfortant să fii contemporan cu un apărător al societății deschise, care ți-l aduce proaspăt în minte pe Karl Popper” (p. 579).

Parcurgând volumul, cu multitudinea lui de tematici atât de actuale astăzi, putem constata faptul că el a atins scopul propus de coordonatorul său, acela de a fi „un tribut adus ideilor și atitudinilor civice ale lui Michael, idei și atitudini care se cer reactivate de urgență într-un prezent politic tot mai autoritar și mai populist” (p. 7). Dar, în afară de asta, el oferă un serios pachet de studii asupra realității românești și este o excelentă sursă de documentare pentru cei preocupați de ceea ce se întâmplă astăzi în România.

Pentru cititorii acestor rânduri sunt două vești: una rea și una bună. Prima, este aceea că volumul nu va putea fi găsit pe rafturile librăriilor, spre întristarea cititorilor clasici, dependenți de

plăcerea de a răsfoi o carte. Situația a fost generată, după cum a arătat coordonatorul proiectului, de Editura Corint, cea care a primit inițial volumul spre editare și care, după câteva amânări, a refuzat să-l mai publice, din înalte motive pecuniare. Aici se termină vestea rea. Salvarea a venit din partea Editurii Universității de Vest din Timișoara, care a acceptat să editeze volumul și să-l pună la dispoziție în varianta electronică, cu titlu gratuit, de portalul *www.academia.edu*.

Silvia BOCANCEA